

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Sandgärdsolan i Borås kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Sandgårdskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sandgårdskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.
- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.
- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 7 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11886) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i begränsad utsträckning är processinriktat och sällan sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarna ger endast till viss del eleverna stöd i att utveckla olika idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. I intervju med lärare och elever framkommer att eleverna inleder de flesta terminer med ett gemensamt projekt och att lärarna då håller i genomgångar för att beskriva vilka tekniker som ska användas för detta och vilket material som finns tillgängligt. En lärare i materialinriktningen textil berättar att hen under den första lektionen i ett nytt arbetsområde brukar visa olika material och försöker ge inspiration och idéer till vad eleverna kan göra. Exempelvis får eleverna när de ska sy pyjamasbyxor se flera olika modeller på hur dessa kan se ut. Sedan får eleverna träna på den teknik som ska användas. Därefter får eleverna ta fram en idé och en skiss, arbeta praktiskt och föra loggbok och slutligen utvärdera processen när arbetet är klart. I intervju med elever framkommer att alla elever inte uppfattat att det finns ett krav på att ta fram en skiss vid början av ett nytt projekt och elever som ändå gör

det uppger att de sällan får respons på sina skisser eller hjälp att utveckla sina idéer. Lärarna berättar att det inte finns tid till att stanna upp för länge kring elevernas skisser men att de till exempel kan be eleverna att förminska eller förenkla något för att anpassa efter tillgängligt material eller efter den tid som eleverna har på sig. En lärare i materialinriktningen trä och metall uppger att hen också arbetar processinriktat men betonar samtidigt vikten av frihet och flexibilitet i slöjdamnet. Lärarna lyfter gemensamt vikten av att elever får pröva sig fram och göra fel utan att det ses som ett misslyckande. En elev berättar att det i materialinriktningen textil ofta finns en bestämd process som de ska följa men att läraren är bra på att uppmuntra de elever som inte tror att de kan, att våga pröva.

Lärarnas stöd till eleverna under arbetsprocessen sker i första hand genom instruktioner snarare än genom dialog och formativ återkoppling. Under Skolinspektionens lektionsobservationer ger lärarna tips och råd till eleverna och berömmar deras arbete, men i första hand handlar kommunikationen mellan lärare och elev om att lärarna talar om hur eleverna ska göra. På Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil visar exempelvis en lärare elever en och en hur de ska virka och sticka, men när läraren går vidare för att hjälpa nästa elev klarar eleverna ändå inte av att fortsätta med sitt arbete på egen hand. Ett annat exempel från Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall är då en lärare visar elever hur de ska göra för att bland annat byta borrh, borra hål eller mäta en skruv för att kunna välja rätt skruvstorlek. När eleverna inte lyckas efter första försöket gör läraren arbetet åt eleverna. Flera elever berättar i intervju att det händer att lärarna tar över och gör arbetet åt dem. En elev ger som exempel att läraren, när eleven inte lyckades sy sin necessär själv, sydde klart necessären åt eleven. Några elever uppger att de inte håller med om att läraren tar över, utan säger att läraren kan visa en teknik och sedan repa upp arbetet så att eleven får göra om det själv. Elever berättar vidare att det händer att lärarna frågar dem hur de har tänkt kring ett visst moment, men att kommunikationen oftast handlar om att stämma av med läraren att de gjort rätt innan de går vidare till nästa steg. En lärare i materialinriktningen trä och metall säger att hen huvudsakligen ger återkoppling under lektionerna när eleverna ska fatta nästa beslut i sin arbetsprocess eftersom många elever vill ha bekräftelse hela tiden och det behovet vill hen dämpa. En lärare i materialinriktningen textil säger att hen ger eleverna positiv återkoppling som för lärandet framåt.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning är motiverande och utmanande samt att eleverna endast i viss utsträckning får möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Undervisningen utformas inte så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. En lärare uppger i intervju att tanken med att ha gemensamma projekt i inledningen på terminen är att säkra progression, eftersom elever när de lämnas att välja fritt ofta väljer något enkelt som de redan kan. I intervju med elever framgår dock att även om lärarna visar exempel på föremål och tekniker med olika svårighetsgrad uppmuntrar lärarna sällan eleverna att utmana sig själva. Elever berättar att de flesta elever därmed ofta väljer den enklaste uppgiften. I intervju framkommer att samtliga elever upplever att lärarna förväntar sig olika mycket av olika elever. Exempelvis uppger elever att de elever som visar intresse och gott handlag får mer stöd och utmaningar av lärarna medan elever som har svårt för sig eller saknar intresse får mindre uppmärksamhet. Ett exempel på detta framkom vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer, där flera elever spelade spel på sina mobiltelefoner under hela lektionen utan att läraren avstyrde detta. En lärare i materialinriktningen trä och metall betonar i intervju vikten av elevernas egna ansvar och berättar att hen gärna utmanar de elever som hen vet klarar lite mer. Läraren ger exempel på hur en elev på lektionen fått använda kapmaskinen för att kapa en metallstång istället för att handsåga den då läraren visste att eleven skulle klara av det. Elever berättar vidare att en lärare verkar ha lägre förväntningar på pojkar än flickor och ofta nöjer sig med att pojkarna inte stör på lektionerna. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer uttrycker flera pojkar till läraren att de tycker att en hantverksteknik är svår. Läraren låter då pojkarna göra en enklare uppgift. När några pojkar efter ett tag uttrycker att även den tekniken är svår föreslår läraren ytterligare en enklare uppgift istället för att utmana dem att klara av den planerade uppgiften. I intervju lyfter en lärare problemet med att många elever har svaga förkunskaper och uppger att det är svårt att få tiden att räcka till för att hjälpa alla. En annan lärare uppger att hen anpassar sina förväntningar efter varje elev då elever har olika förkunskaper och handlag.

Undervisningens utformning ger delvis eleverna möjligheter att samarbeta och dela erfarenheter med varandra. Det händer att elever spontant hjälper varandra i arbetet eller att lärare uppmuntrar till det, men lärare planerar inte för tillfällen där elever får arbeta tillsammans för att dela erfarenheter och utveckla sitt lärande utan till stor del sker arbetet individuellt. En elev uppger i intervju att hen ett år valde att tillverka en låda tillsammans med en klasskamrat, men annars berättar elever att det oftare handlar om att elever samarbetar och gör samma moment i ett projekt men med varsitt föremål.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller få moment där eleverna får reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren.

Eleverna får begränsade möjligheter att löpande reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Av dokument som begärts in från huvudmannen samt i intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna ska dokumentera sin arbetsprocess och reflektera över den i en digital loggbok. Eleverna berättar dock att de inte får någon respons på det de skrivit i sin loggbok annat än en begäran om komplettering om de inte skrivit tillräckligt utförligt. En lärare uppger att det händer att hen ger en kommentar på det eleverna skriver under terminen medan en annan lärare uppger att hen främst ger respons i slutet av terminen. Elever berättar vidare att det utöver deras enskilda reflektioner i loggboken sällan förekommer tillfällen i undervisningen där elever får frågor på sin process under arbetets gång eftersom lärarna oftast har fullt upp med att hjälpa alla elever och inte har tid till det under lektionerna. Lärare uppger däremot att de ställer frågor. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ställer lärarna enstaka frågor till eleverna men det är endast vid ett fåtal tillfällen som elever tillsammans med läraren reflekterar över sin arbetsprocess i samband med det. Ett par exempel där elev och lärare till viss del reflekterar tillsammans är då en lärare i materialinriktningen textil ställer frågor till en elev om hans val av material och tjockleken på virknålen och då en lärare i materialinriktningen trä och metall frågar en elev om hen vet varför väggarna på hens bygge blev ojämna.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Av läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Skolan ska även ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen

förmåga.¹ Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att eleverna ska i arbetet ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet. På så sätt ska undervisningen väcka elevernas nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material, hantverkstekniker och uttryck, samt att ta sig an uppgifter på ett kreativt sätt. Innehållet i undervisningen inom "slöjdens arbetsprocesser" handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte får tillräckligt med stöd av lärarna för att främja deras möjligheter att arbeta med processen i fokus. Det stöd som eleverna får sker i begränsad utsträckning i form av dialog eller formativ respons. Genom att eleverna får löpande stöd av läraren under arbetsprocessen och visas på möjliga alternativ kan eleverna utveckla egna idéer och våga prova olika strategier för att lösa en arbetsuppgift. Dessutom kan dialog i form av respons tydliggöra vad eleverna redan kan samt ge eleverna en strategi för att komma vidare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare

¹ Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

erfarenheter, språk och kunskaper.³ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁴ Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen inte stimulerar alla elevers utveckling eftersom lärarna har olika krav och förväntningar på eleverna. Elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling utmanas i första hand medan elever som inte kommit lika långt får göra enklare uppgifter utan tillräckligt stöd av läraren att komma vidare. Vidare arbetar eleverna i hög utsträckning enskilt vilket begränsar deras möjlighet att lära av andra och motiveras av det. Genom att ha höga förväntningar på eleverna och variera arbetsformer så att elever får arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande, vilket kan stärka och stimulera elever som kommit olika långt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som är utmanande, så att alla elever stimuleras till utveckling, samt att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Specialpedagogiska Skolmyndigheten har material som kan användas i detta arbete.⁶

³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁶ SPSM. Stödmaterial för tillgänglig utbildning. [Motivation och utmaning](#). Hämtad 2026-03-25

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvaliteten i utförande och resultat.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna sällan får reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren. Eleverna får huvudsakligen möjlighet att reflektera enskilt i sin loggbok utan respons från läraren. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna tillsammans med läraren regelbundet får reflektera över arbetsprocessen och resultatet på olika sätt och vid olika tillfällen utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med lärarna.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

⁷ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning fördjupar elevernas kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskap om olika slöjdmetoder som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att elever i båda materialinriktningar och i samtliga årskurser ska få lära sig om olika materials egenskaper och hur de framställs. I intervjuer med lärare och elever framkommer dock att dessa frågor huvudsakligen lyfts i materialinriktningen textil. Elever kan ge exempel på hur de i materialinriktningen textil fått lära sig om olika materials egenskaper samt om vikten av att välja rätt material till rätt produkt för att öka hållbarheten. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil berättar läraren för eleverna om vikten av att använda rätt material till rätt saker. Läraren förklarar vidare att när eleverna exempelvis stickar sockor behöver de använda ett mer slitstarkt garn och när de virkar grytlappar behöver de använda ett material som tål värme. Eleverna får sedan ge exempel på material som är slitstarka respektive tål värme och uppmanas att känna på materialet för att bedöma om det är av rätt tjocklek och kvalitet. Elever kan i intervju inte ge något motsvarande exempel från materialinriktningen trä och metall. En lärare i materialinriktningen trä och metall uppger dock att hen har en låda med olika exotiska träslag som hen brukar visa för eleverna och berätta vad de kostar och säger att hen haft frågesport med elever för att de ska lära sig namn på olika träslag. Läraren tillägger att hållbarhetsfrågor oftare utgjorde en del av undervisningen under Covidpandemin när undervisningen blev digital och därmed mer teoretisk.

Eleverna får kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. I intervju berättar en elev att när hen gjorde en necessär så tipsade läraren hen om att använda tjockare tyg och att sy fler sömmar för att det skulle bli en mer hållfast produkt. Eleverna är överens om att lärarna ger dem tips på hur de ska göra för att produkter ska hålla i längden. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall observeras läraren visa en elev hur hen ska borra för att det inte ska bli flisor runt borrhålet genom att lägga en plank under.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna endast i viss utsträckning får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen i materialinriktningarna skiljer sig åt avseende i vilken mån eleverna får tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Elever uppger i intervju att lärarna är noggranna med att visa dem hur de ska klippa i tyg och såga i trä för att skapa så lite spill som möjligt. Lärare i båda materialinriktningar uppger att de alltid försöker att hitta olika material, exempelvis donationer från företag, för att kunna återbruka i slöjden. En lärare i materialinriktningen textil berättar att elever i vissa projekt får till uppgift att söka information på internet i syfte att jämföra hur miljövänliga olika material är. I materialinriktningen textil får eleverna också direkta frågor på val av material i undervisningen och får reflektera över vilken miljöpåverkan deras material har. Exempelvis berättar elever att de efter att ha sytt necessärer skulle reflektera i sin loggbok över hur mycket klimatet påverkades av det material de hade valt att använda. Några elever uppger att de i materialinriktningen textil har gjort egna val att ta med sig saker hemifrån för att lappa och laga. En elev berättar om hur de i materialinriktningen textil haft ett återbruksprojekt och att läraren då tipsat om att återbruka gamla jeans genom att göra om dem till jeanskjolar. Elever berättar vidare i intervju att de i materialinriktningen trä och metall har kunnat välja att återbruka gamla filar och göra om till knivar, men kan annars inte ge exempel på att de i inriktningen trä och metall har fått möjlighet att reflektera och göra jämförelser mellan olika material kopplat till miljöpåverkan.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁸ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper. Genom att utforma en undervisning som synliggör materials egenskaper och ursprung ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av

⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁹ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna främst i den ena materialinriktningen ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Eleverna får dessutom i huvudsak reflektera om hållbarhet i sin loggbok i slutet av ett arbetsområde och inte regelbundet under den pågående slöjdprocessen. Vidare ges eleverna endast vid få tillfällen möjlighet att göra egna val av metoder utifrån resurshushållning. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får reflektera över arbetsprocess och resultat samt möjlighet att därefter själva välja metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar även till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis återbruk, reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

¹⁰ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger att eleverna sedan några år tillbaka läser båda materialinriktningar växelvis under årskurs 7–9. Rektorn uppger vidare att slöjdgrupperna i samtliga årskurser i högstadiet är könsblandade och att lärarna skapar undervisningsgrupper med utgångspunkt i att grupperna ska vara balanserade mellan könen och i övrigt likvärdiga. Rektorn berättar att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med material från båda materialinriktningarna samt en kombination av material och ger som exempel att elever fått bygga pallar med en stomme av trä och en sits av tyg och att en elev byggt en segelbåt i både trä och tyg.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. Lärare uppger i intervju att alla elever får välja fritt vad de vill arbeta med och att de inte lyfter några speciella aspekter kring jämställdhet för att exempelvis ifrågasätta traditionella uppfattningar kopplade till slöjdämnets olika

materialinriktningar eller metoder. En lärare uppger att det är svårt att fånga elevernas intresse i samtal om jämställdhetsfrågor men konstaterar samtidigt att det hänger kvar en föreställning om att det skulle vara "tjejigt" att sy till exempel. Läraren uppger att nu när alla elever läser båda materialinriktningarna kan hen se att pojkarna gynnas av att de numera har könsblandade undervisningsgrupper i slöjd. Läraren berättar att flickorna tar för sig mer och generellt har mer tålamod och en starkare känsla för färg och form, vilket pojkarna ser och lär sig av. Elever kan inte ge exempel på att jämställdhetsfrågor lyfts i slöjddämnet men uppger att det står alla elever fritt att välja vad de vill arbeta med och att alla elever får prova de metoder och material de vill i slöjddämnet.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 6

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen och inte heller utmanar elever i val av material och metod. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad

¹¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹²

På Skolinspektionens vägnar

X Christina Wallin

Beslutsfattare

Signerat av: Christina Wallin

X Maria Hermansson

Föredragande

Signerat av: Maria Hermansson

I handläggningen av ärendet har även utredare Maria Hahne deltagit.

¹² [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) Hämtad 2026-03-26

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Sandgärdsolan den 17 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hermansson och Maria Hahne.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Borås kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går ca 430 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹³

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁴ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁵

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹⁶

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁷

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁸ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹³ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁴ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁵ 1 kap. 5 § skollagen.

¹⁶ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.²⁰

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²⁰ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²¹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.²²

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.²³

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁴

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

²¹ Ibid.

²² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²³ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁵

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁶

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁷ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁸ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁶ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁷ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁸ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.³⁰

³⁰ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.